

Dioničko društvo

Radošević, Leana

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:782527>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-12-11**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

Image not found or type unknown

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Leana Radošević

DIONIČKO DRUŠTVO

Završni rad

Gospić, 2015.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Poslovni odjel

Stručni studij Ekonomika poduzetništva

DIONIČKO DRUŠTVO

Završni rad

MENTOR

dr.sc. Vlatka Ružić, dipl.oec.

STUDENT

Leana Radošević

MBS: 2962000557/12

Gospić, srpanj 2015.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Poslovni odjel

Gospić, 23. ožujak 2015.

Z A D A T A K

za završni rad

Pristupniku: Leani Radošević

MBS: 2962000557/12

Studentu stručnog studija Ekonomike poduzetništva izdaje se tema završnog rada pod nazivom:

Dioničko društvo

Sadržaj zadatka :

Općenito o dioničkom društvu

Glavna obilježja dioničkog društva

Organi dioničkog društva, temeljni kapital

Dionice (pojam, vrste)

Osnivanje dioničkog društva, promjene temeljnog kapitala

Prestanak dioničkog društva

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: dr.sc. Vlatka Ružić, dipl.oec.

zadano: 23. ožujak 2015.,

(ime i prezime)

(nadnevak)

potpis

Pročelnik odjela: mr.sc. Tomislav Župić

predati do: _____

(ime i prezime)

(nadnevak)

potpis

Student: Leana Radošević

primio zadatak: 23. ožujak 2015.,

(ime i prezime)

(nadnevak)

potpis

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

NAZIV:

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom DIONIČKO DRUŠTVO

izradio/la samostalno pod

nadzorom i uz stručnu pomoć mentora dr. sc. Vlatka Lužić, dipl. oec.

Leana Radošević

(potpis studenta)

SAŽETAK

Danas djeluje oko 1500 dioničkih društva u Republici Hrvatskoj. Dioničko društvo je trgovačko društvo u kojem dioničari sudjeluju s ulozima u temeljnom kapitalu podijeljenom na dionice. Dionice se izdaju na ime i na donositelja, a podjela je moguća i prema rodu dionica na redovne i povlaštene. Dva su temeljna načina osnivanja dioničkog društva: sukcesivno i simultano osnivanje. Do sukcesivnog osnivanja dolazi kada osnivači usvajaju statut, daju izjavu o osnivanju i preuzimaju samo dio dionica, a za ostatak raspisuju javni poziv za upis i uplatu dionica. Simultano osnivanje označava preuzimanje svih dionica od strane osnivača uz usvajanje i potpisivanje statuta te izjavu o osnivanju dioničkog društva. Osim do sad spomenutog, rad se bavi i svim ostalim bitnim karakteristikama dioničkog društva, krenuvši od općih odredbi preko spomenutog osnivanja i organa dioničkog društva, pa sve do promjena temeljnog kapitala i naposljetku, prestanka dioničkog društva.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. OPĆE ODREDBE DIONIČKOG DRUŠTVA.....	3
2.1. Pojam i izvor prava.....	3
2.2. Glavna obilježja dioničkog društva.....	3
2.2.1. Dioničari.....	4
2.2.2. Organi društva.....	4
2.2.3. Temeljni kapital.....	5
3. DIONICE.....	6
3.1. Pojam.....	6
3.2. Osnovna obilježja.....	6
3.2.1. Udio u temeljnom kapitalu.....	6
3.2.2. Nedjeljivost.....	6
3.2.3. Vrijednosni papir.....	7
3.2.3.1. Dionice na ime.....	7
3.2.3.2. Dionice na donositelja.....	7
3.3. Rodovi dionica.....	8
3.3.1. Redovne dionice.....	8
3.3.2. Povlaštene dionice.....	8
3.3.3. Dionice bez prava glasa.....	9
3.4. Vlastite dionice.....	9
4. OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA.....	12
4.1. Općenito.....	12
4.2. Oblici osnivanja.....	12
4.2.1. Jednostavno i kvalificirano osnivanje.....	12
4.2.2. Simultano osnivanje.....	13
4.2.3. Sukcesivno osnivanje.....	14
4.3. Upis u trgovački registar.....	16

5. ORGANI DIONIČKOG DRUŠTVA.....	17
5.1. Ustroj dioničkog društva.....	17
5.2. Uprava.....	17
5.3. Nadzorni odbor.....	19
5.4. Glavna skupština.....	22
6. PROMJENE TEMELJNOG KAPITALA.....	25
6.1. Povećanje temeljnog kapitala.....	25
6.1.1. Povećanje temeljnog kapitala ulozima.....	25
6.1.2. Uvjetno povećanje temeljnog kapitala.....	26
6.1.3. Odobreni temeljni kapital.....	26
6.1.4. Povećanje temeljnog kapitala iz sredstava društva.....	27
6.2. Smanjenje temeljnog kapitala.....	27
6.2.1. Redovno smanjenje temeljnog kapitala.....	28
6.2.2. Pojednostavljeno smanjenje temeljnog kapitala.....	28
6.2.3. Povlačenje dionica.....	28
7. PRESTANAK DIONIČKOG DRUŠTVA.....	30
7.1. Likvidacija.....	30
7.2. Stečaj.....	31
7.3. Brisanje iz sudskog registra.....	31
7.4. Statusne promjene društva	31
8. ZAKLJUČAK.....	32
LITERATURA.....	34

1. UVOD

Tema završnog rada je dioničko društvo (d.d.) kao tip društva kapitala, a osim dioničkog društva, kao drugi tip pojavljuje se društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.).

Društvo kapitala društvo u kojem je u prvom planu njegov kapital, a ne individualnost članova, jer je bit takvog društva u udruživanju kapitala, a ne osoba, pa se zbog toga kod takvih društava ne očekuje osobni doprinos članova. Redovito u takav oblik društva članovi unose samo dio imovine, a ne rade u društvu i ne odgovaraju za njegove obveze. Odluke se u društvu donose većinom glasova, a broj glasova određuje se na temelju visine udjela u temeljnom kapitalu društva.

Društvo kapitala je pravna osoba, a njegovo trajanje može biti vremenski ograničeno, ali i neograničeno. Za osnivanje je potrebno usvojiti statut odnosno zaključiti društveni ugovor u formi javnobilježničkog akta, upisati dionice, odnosno uplatiti temeljne uloge te upisati društvo u trgovački registar.

Članovi i dioničari ne odgovaraju za obveze društva, ali ne mogu niti tražiti da im se vrati uloženi kapital ako bi se time smanjio temeljni kapital društva. Međutim, imaju pravo da im se u omjeru njihovih uplaćenih temeljnih uloga, odnosno dionica, isplati dobit.

Nakon donešene odluke o osnivanju društva kapitala potrebno je još odlučiti o obliku društva. Oba oblika, i d.o.o. i d.d. imaju svoje prednosti, ali i nedostatke. Iako su oba oblika društva kapitala, što znači da je uloženi kapital važniji od osoba koje u društvo ulaze, kod društva s ograničenom odgovornošću je anonimnost manje izražena. Također, kod dioničkog društva je prijenos dionica lakše provediv nego prijenos udjela kod društva s ograničenom odgovornošću. Jedna od presudnih uloga u izboru oblika društva kapitala je i najniži nominalni iznos temeljnog kapitala, stoga je d.o.o. pristupačniji za osnivače koji sami idu u osnivački pothvat, a d.d. je prikladniji izbor za veće poslovne pothvate kao i za veći broj osnivača. Nadalje, jedan od važnih razloga pri odluci jest i rizik od ulaganja. Kod d.o.o.-a, rizik je nešto veći, jer ukoliko poslovni pothvat propadne, kod osnivača postoji rizik od gubitka uloga. Kod d.d.-a, rizik je manji jer je za članstvo u društvu potreban manji ulog, a osim toga, kod d.d.-a postoji veća mogućnost prodaje dionica.

Osnivači određenog oblika društva kapitala ocijenit će sve važne čimbenike pri odlučivanju u koji će se oblik trgovačkog društva kapitala upustiti. Uzet će u obzir razloge osnivanja, planirane djelatnosti, proizvodnju, tržište te kapital.

U našem pravnom sustavu prevladavaju društva s ograničenom odgovornošću, ponajprije zbog manjeg uloga i jednostavnijeg postupka osnivanja. Upravo zbog toga što je to učestaliji oblik i što su ljudi upućeniji u d.o.o., putem ovog rada saznat ćemo nešto više o dioničkom društvu.

Struktura sadržaja ovog završnog rada predstavljena je u nekoliko zasebnih, ali međusobno povezanih cjelina:

U uvodu je opisano društvo kapitala kao tip društva čiji je oblik dioničko društvo te neke temeljne razlike između društva s ograničenom odgovornošću i dioničkog društva.

U drugom dijelu rada govorimo o općim odredbama d.d.-a, poput pojma i izvora prava, glavnih obilježja dioničkog društva i sl.

U trećem dijelu saznat ćemo nešto više o dionicama, sam pojam, osnovna obilježja, te ćemo se upoznati sa rodovima dionica i saznati što su to vlastite dionice.

Četvrti dio govori o osnivanju dioničkog društva, koji su to oblici osnivanja te o samom upisu u trgovački registar.

Peti dio rada upoznat će nas s organima dioničkog društva; upravom, nadzornim odborom te glavnom skupštinom.

U šestom dijelu vidjet ćemo promjene temeljnog kapitala, odnosno kako se povećava i smanjuje temeljni kapital.

Sedmi dio govori o prestanku dioničkog društva; likvidaciji, stečaju, brisanju iz sudskog registra te o statusnim promjenama društva.

U osmoj, završnoj, cjelini ovoga rada dan je zaključak.

2. OPĆE ODREDBE DIONIČKOG DRUŠTVA

2.1. Pojam i izvor prava

Dioničko društvo je trgovačko društvo kapitala u kojem se temeljni kapital dijeli na dionice, a članovi tog društva su sve osobe koje su u društvo uložile određeni dio kapitala te u ukupnom temeljnom kapitalu sudjeluju s onim brojem dionica koji odgovara njihovom uloženom kapitalu. Kod osnivanja, a i postojanja dioničkog društva, važan je uloženi kapital koji ostaje isti čak i ako se članovi društva promijene.

Za preuzete obveze društvo odgovara samostalno i neograničeno cijelom svojom imovinom. Dioničari, pak, ne odgovaraju za obveze društva, čak ni do iznosa njihovog uloga. Naime, dioničari ne sudjeluju izravno u vođenju poslova društva niti su odgovorni za obveze društva prema trećim osobama. Svrha njihova ulaganja u društvo je mogućnost ostvarivanja dividende u društvu u koje su uložili kapital. Nametanje odgovornosti za obveze društva dioničarima bilo bi u suprotnosti sa samom prirodom dioničkog društva. (Feldman et al, 1995.)

Izvor prava je Zakon o trgovačkim društvima objavljen u Narodnim novinama br. 11/93, koji se primjenjuje od 1. siječnja 1995. godine.

2.2. Glavna obilježja dioničkog društva

Dioničko društvo je pravna osoba koja to svojstvo stječe prilikom upisa u trgovački, odnosno sudski, registar. Međutim, kako i prije samog upisa društva u trgovački registar postoje određena prava i obveze osoba koje sudjeluju u njegovom osnivanju, na dioničko se društvo od izjave o usvajanju statuta do upisa u trgovački registar primjenjuju odredbe o predpoduzeću.

Kako je dioničko društvo društvo kapitala, nije važno tko u njemu sudjeluje kao osnivač (dioničar društva), već je bitno da je uplaćen temeljni iznos kapitala. Jednom uneseni ulog u temeljni kapital više nije vezan za osobu koja ga je unijela, on ostaje u društvu, odnosno u njegovom temeljnom kapitalu kao dio kapitala čak i onda kada se dioničari kao članovi društva mijenjaju. Ulog se izražava u dionicama, stoga uloženi ne moraju biti isti. Kad dioničar uplati svoj ulog, taj ulog postaje vlasništvom dioničkog društva, a dioničar stječe prava i obveze koje mu prema ulogu pripadaju.

2.2.1. Dioničari i osnivači

Osnivači, kao i članovi društva, mogu biti domaće i inozemne fizičke i pravne osobe. U našem se zakonodavstvu jasno razlikuju pojmovi dioničar i osnivač dioničkog društva.

Osnivači su dioničari koji su usvojili statut te dioničari čiji ulog u društvo, kod sukcesivnog osnivanja, nije bio u novcu, iako nisu sudjelovali kod usvajanja statuta (tzv. formalni kriterij). Kada nakon osnivanja dionica promijeni vlasnika, osoba koja ju je kupila naziva se dioničar, ali nije osnivač društva.

Za osnivače postoji i posebna odgovornost kod osnivanja društva koja nije ustanovljena za dioničare koji nisu osnivači; takvi osnivači solidarno odgovaraju za:

- svaku štetu koja je društvu nanesena zbog netočnosti ili nepotpunosti podataka u vezi s osnivanjem društva, kao i za to da uprava može slobodno raspolagati iznosima uplaćenim na ime dionica

- štetu društvu koju su nanijeli nakanom ili grubom nepažnjom kod preuzimanja ili ulaganja stvari, odnosno prava

- štetu koja je za društvo nastala zbog prihvaćanja sudjelovanja dioničara koji nije platežno sposoban.

2.2.2. Organi društva

Dioničko društvo djeluje preko svojih organa. Zakonom su propisana tri organa dioničkog društva, svi tri su obavezna i bez njih društvo ne bi moglo poslovati. To su: uprava, nadzorni odbor te glavna skupština. Odnos organa društva je funkcionalne prirode, a funkcija svakog organa je drugačija i jedinstvena te nespojiva s funkcijom drugog organa.

Uprava vodi poslove na vlastitu odgovornost i zastupa društvo te se njeno pravo ne može ograničiti. Nadzorni odbor nadzire poslovanje društva i podnosi izvještaje skupštini o tome je li poslovanje društva u skladu sa zakonom. Glavna skupština je tijelo koje čine svi dioničari društva bez obzira na rod dionica.

2.2.3. Temeljni kapital

Temeljni kapital je statutom određeni iznos kapitala društva koji nastaje uplatama dionica i koji se upisuje u trgovački registar kao temeljni kapital društva te služi kao svojevrsna garancija vjerovnicima da društvo raspolaže najmanje tim iznosom.

Najniži iznos temeljnog kapitala je 200.000,00 kuna, a temeljni kapital i dionice moraju glasiti na nominalne iznose u valuti Republike Hrvatske, odnosno moraju biti izraženi u kunama.

Temeljni kapital nije imovina društva; imovina društva je promjenjiva stavka koja se mijenja tokom poslovanja društva. Temeljni kapital je uvijek isti, osim ako se na zakonski određen način ne izvrši upis njegova povećanja ili smanjenja.

3. DIONICE

3.1. Pojam

Dionica je vrijednosni papir koji izdaje dioničko društvo (korporacijski vrijednosni papir) i koji glasi na određeni dio temeljnog kapitala.

Dionice se kao vrijednosni papir mogu podijeliti po sadržaju prava (na rodove) i po načinu prijenosa, odnosno naslovu (na dionice na ime i dionice na donositelja). Iz dionice za dioničara (imatelja dionice) proizlaze određena prava u dioničkom društvu.

3.2. Osnovna obilježja

Dionica ima više značenja. Ona je udio u temeljnom kapitalu društva, predstavlja skup određenih prava koja iz nje proizlaze i ima svojstvo vrijednosnog papira. (Feldman et al, 1995.)

3.2.1. Udio u temeljnom kapitalu

Dionica predstavlja određeni udio u temeljnom kapitalu. Zbroj iznosa svih dionica mora biti broj koji je višekratnik broja sto, a nominalni iznos dionice mora glasiti na novac u valuti Republike Hrvatske. Najniži nominalni iznos dionice je 10,00 kuna.

Dionica sudjeluje u temeljnom kapitalu s obzirom na svoj nominalni iznos, a pri tome valja posebno naglasiti kako nominalni iznos nije izjednačen s vrijednošću dionice. Naime, vrijednost dionice je njezina tržišna vrijednost, odnosno cijena koju dionica postiže na burzi dionica. Promjenom njezine tržišne vrijednosti ne mijenja se njezin nominalni iznos ni udio te dionice u temeljnom kapitalu društva.

3.2.2. Nedjeljivost

Nedjeljivost je jedno od najvažnijih obilježja dionice. Dionica glasi na određeni dio temeljnog kapitala i taj se dio ne može dijeliti na manje dijelove iste dionice. Svakom dioničaru pripadaju sva prava koja iz jedne dionice proizlaze i ta se prava mogu prenositi na druge samo u cijelosti, a nikako samo u jednom dijelu.

Tako npr. dioničar ne može prenijeti na drugu osobu samo pravo na dividendu, a sebi zadržati pravo glasa na glavnoj skupštini ili obrnuto.

3.2.3. Vrijednosni papir

Dionica je vrijednosni papir. Dionica je isprava u kojoj je pravo njezina imatelja vezano za ispravu i iz te isprave proizlazi, nedjeljivo je i neprenosivo bez prijenosa same isprave, odnosno vrijednosnog papira.

Dionice mogu glasiti na donositelja ili na ime, a na koga će glasiti odredit će se statutom društva.

3.2.3.1. Dionice na ime

Zakonska obveza izdavanja dionica na ime postoji samo u dva slučaja; kada se dionica izdaje prije uplate punog nominalnog iznosa i kada se dionice izdaju za iznos veći od nominalnog.

Dionice na ime zapravo su vrijednosni papiri po naredbi te se prenose indosamentom (posebna izjava kojom indosant, tj. prenositelj, prenosi vrijednosni papir na indosatara, tj. stjecatelja-novog vjerovnika, i tu izjavu potpiše), no za valjanost prijenosa dionice indosamentom nužan je i upis u knjigu dionica.

Iako se svojstvo prenosivosti dionice ne može isključiti, može se ograničiti i to vinkulacijom. Vinkulacija je, dakle, statutom predviđena odredba o potrebi suglasnosti dioničkog društva za prijenos dionice na ime. Vinkulacija je zapravo ograničenje temeljnog načela o slobodnoj prenosivosti dionica na ime (<http://limun.hr/main.aspx?id=22815&Page=>, 26. Svibanj, 2015.).

Prijenos dionice na ime mora se prijaviti društvu pri čemu se prezentira isprava o dionici s dokazom da je prenesena. Svaki prijenos dionice mora se evidentirati u knjizi dionica, u protivnom prijenos ne bi bio potpun, odnosno pravovaljan.

3.2.3.2. Dionice na donositelja

Dionice na donositelja prenose se kao i svaki drugi vrijednosni papir – tradicijom. Kod izdavanja dionica na donositelja u knjigu dionica ne

upisuje se ime dioničara, već samo serijski broj dionice koja je izdana kao dionica na donositelja.

3.3. Rodovi dionica

Zakon izričito predviđa tri roda dionica i to redovne, povlaštene te dionice bez prava glasa. Takva podjela proizlazi iz zakonske odredbe po kojoj dionice koje daju ista prava čine rod dionica. Iz toga bi se moglo zaključiti da dionice po sadržaju prava koje sadrže mogu biti različite, a sve koje daju ista prava čine poseban rod dionica, no podjela dionica po sadržaju prava na redovne i povlaštene najčešća je i temeljna. (Feldman et al, 1995.)

3.3.1. Redovne dionice

Redovne dionice su vrsta vrijednosnih papira koje društvo prve izdaje, a u slučaju stečaja zadnje povlači. Redovne dionice predstavljaju vlasnički udio u društvu; od svih izdanih vrijednosnih papira one imaju najniže pravo prvenstva na zaradu i imovinu. Vjerojatnost da će dioničar koji posjeduje redovne dionice dobiti ikakav povrat sredstava u slučaju stečaja, minimalna je. Međutim, redovne dionice imaju neograničen broj mogućnosti plaćanja dividendi i povećanja cijene. Nasuprot njima, obveznice i preferencijalne dionice nose ugovorenu fiksnu kamatu ili dividendu što nije slučaj kod redovnih dionica. Ulagačev rizik kod redovnih dionica viši je nego kod bilo kojih drugih vrijednosnih papira koje društvo izdaje. Upravo zbog rizika investitori se ne odlučuju na ulaganje u redovne dionice, osim ako ne nude stopu povrata koja je dovoljno visoka da potakne ulagača na prihvaćanje mogućeg gubitka. (<http://www.moj-bankar.hr/kazalo/R/Redovite-dionice>, 26. Svibanj, 2015.)

3.3.2. Povlaštene dionice

Povlaštene dionice, kao što i samo ime kaže, daju svojim imateljima neka povlaštena prava (npr. pravo na dividendu u nekom unaprijed utvrđenom iznosu). Povlaštene dionice mogu postojati samo uz redovne dionice, nikako samostalno. Kada bi neko dioničko društvo izdavalo samo povlaštene dionice, one bi bile redovne.

Povlaštene ili preferencijalne dionice imaju pravo prvenstva (ili važnosti) pred dioničarima koji drže redovite dionice u pogledu zarada i imovine u slučaju likvidacije. No, imatelji povlaštenih dionica su u rizičnijem položaju u usporedbi s imateljima obveznica neke korporacije. Dioničari s povlaštenim dionicama općenito primaju višu stopu povrata na svoja ulaganja u odnosu na imatelje obveznica kompenzirajući tako viši rizik koji snose. Međutim, oni općenito primaju nižu stopu povrata od redovnih dioničara jer u odnosu na njih prihvaćaju niži rizik. Za razliku od redovnih, povlaštene su dionice ograničene iznosom dividendi koje mogu primiti. Ako društvo dobro posluje, povlaštene dionice dobivaju samo ugovorenu dividendu; sva preostala zarada namijenjena je imateljima redovnih dionica. U pogledu kontrole dioničari s povlaštenim dionicama obično su u boljem položaju od imatelja obveznica - pod pretpostavkom da imaju prava glasa. Redovni dioničari posjeduju najveći stupaj kontrole s obzirom da gotovo uvijek imaju puno glasačko pravo. (<http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/P/Povla%C5%A1tene-dionice>, 26. Svibanj, 2015.)

3.3.3. Dionice bez prava glasa

Dionice bez prava glasa poseban su rod dionica koje svojem imatelju omogućavaju ostvarivanje svih prava, osim upravljačkih. Dionice bez prava glasa ne mogu se izdavati kao redovne dionice, već samo kao povlaštene. Ukupna nominalna svota dionica ne smije prijeći jednu polovinu ukupne svote temeljnog kapitala.

Glavni interes dioničara bez prava glasa je u ostavrivanju dividende iz dobiti društva. Takvi se dioničari odriču prava glasa da bi stekli povlastice pri podjeli dobiti. Ako im se iz dobiti društva ne može isplatiti dobitak, povlaštena dionica bez prava glasa gubi potpuno svoju svrhu jer svom imatelju ne omogućuje nikakva članska prava. Stoga se dioničarima bez prava glasa, u slučajevima kada im se dobit ne može isplaćivati, daje privremeno, do isplate svih zaostataka, pravo glasa na glavnoj skupštini.

3.4. Vlastite dionice

Vlastite dionice su dionice koje stječe isto društvo koje ih je i izdalo.

Do stjecanja vlastitih dionica može doći pri osnivanju društva, pri čemu bi društvo u svoje ime i za svoj račun upisivalo i preuzimalo dionice. To se odnosi i na povećanje kapitala izdavanjem novih dionica. Takvo bi stjecanje dionica bilo u suprotnosti s načelom zaštite kapitala i vjerovnika, ali i načelom očuvanja kapitala. Naime, društvo koje tek upisuje dionice još uvijek nema ni kapitala ni imovine. Društvo stječe temeljni kapital putem dionica koje izdaje, odnosno uplatama dioničara. Kada bi društvo samo upisivalo i preuzimalo vlastite dionice, ono bi nužno moralo isplaćivati iz temeljnog kapitala, a na taj način bi se stvarno umanjio kapital prikupljen uplatama drugih. U tom slučaju za uplatu tako upisanih dionica i za naknadu štete društvu odgovarat će članovi uprave, a i članovi uprave i samo društvo odgovarat će za prekršaj. Isto vrijedi i za izdavanje novih dionica. Ako društvo odluči povećati svoj kapital izdavanjem novih dionica i pritom jedan dio istih upiše na sebe, samim time preuzima i obvezu da te dionice i plati. Na taj je način društvo samo sebi i vjerovnik i dužnik, pri čemu do plaćanja dionica ne bi nikada niti došlo.

Drugi je način stjecanja vlastitih dionica kada društvo povlači dionice iz optjecaja njihovim otkupljivanjem od dioničara u svoje ime i za svoj račun. Načelno je moguće da društvo otkupljuje dionice koje su u cjelosti uplaćene i one koje to nisu. U prvom slučaju prekršila bi se zakonska zabrana povrata uloga dioničarima, a u drugom slučaju bi se radilo o oslobađanju dioničara od uplate dionica koje je upisao (protivno odredbama čl. 216.).

Stjecanje vlastitih dionica preko trećih (komisiono stjecanje) moguće je samo u slučajevima u kojima bi i samo društvo moglo stjecati vlastite dionice i za njihov ukupni iznos primjenjuje se isto ograničenje od 10% kao i za dionice koje društvo ne stječe putem komisionara. Komisionar radi u svoje ime, ali za račun društva, tako da se tako stečene dionice smatraju dionicama društva i društvo je dužno platiti njihovu protuvrijednost, a komisionar je dužan društvu pribaviti vlasništvo nad tim dionicama. Za tako stečene dionice postoji obveza društvu da ih u određenom roku otuđi, a ako ih ne uspije otuđiti, mora ih povući.

Uzimanje vlastitih dionica u zalog po Zakonu je izjednačeno sa stjecanjem vlastitih dionica tako da, i u slučajevima kada društvo putem nekog pravnog posla uzima svoje dionice u zalog, sva prava iz tih dionica još uvijek ostvaruje založni dužnik, a ne društvo kao založni vjerovnik.

Ipak, postoje Zakonom određeni slučajevi kada društvo smije stjecati vlastite dionice:

1. Ako je to potrebno radi otklanjanja teške štete koja neposredno predstoji

2. Ako te iste dionice treba ponuditi zaposlenima u društvu ili u nekom od povezanih društava
3. Ako se dionice stječu radi davanja otpremnine dioničarima
4. Ako se radi o nenaplatnom stjecanju (npr. darovanje) ili komisionoj prodaji putem financijske institucije
5. Na temelju univerzalnog pravnog sljedništva
6. Ako se na temelju odluke o povlačenju dionica smanjuje temeljni kapital u skladu sa zakonom.

Valja posebno istaknuti da su ti slučajevi jedini kada je stjecanje vlastitih dionica Zakonom dozvoljeno, ali čak i tada postoje određeni uvjeti da bi se ono moglo sprovesti. Naime, ukupni nominalni iznos vlastitih dionica stečenih u svrhe iz točaka 1-3 ne smije prijeći 10% temeljnog kapitala društva. Pritom se misli na zajednički iznos tih i drugih dionica koje je društvo steklo ili ih još ima.

Takvo će stjecanje biti moguće samo ako je društvo stvorilo rezerve za te dionice, tako da ih ne mora plaćati iz temeljnog kapitala niti iz zakonskih ili statutarnih rezervi. (Feldman et al, 1995.)

4. OSNIVANJE DIONIČKOG DRUŠTVA

4.1. Općenito

Zakon o trgovačkim društvima usvojio je sustav normativnog akta kod osnivanja trgovačkih društava, pa tako i kod osnivanja dioničkog društva.

Sustav normativnog akta sastoji se u tome da se društvo me smatra osnovanim sve dok se ne provede njegov upis u trgovački registar. Naime, da bi se moglo upisati u trgovački registar, društvo mora ponajprije zadovoljiti zakonom propisane odredbe. Trgovački sud kojem se podnosi prijava upisa ispitat će prijavu, pri čemu će ispitati je li društvo uredno osnovano te sadrži li prijava zakonom propisani sadržaj i jesu li joj priložene sve potrebne isprave. Tada će upisati društvo u trgovački registar, a od tog trenutka društvo se smatra osnovanim.

Osnivanje dioničkog društva sastoji se od:

1. Usvajanja statuta
2. Preuzimanja dionica
3. Uplate dionica odnosno ulaganja ili preuzimanja stvari i prava
4. Imenovanja organa društva
5. Podnođenja pismenog izvješća o provedenom osnivanju
6. Revizije osnivanja
7. Prijave za upis u trgovački registar
8. Ispitivanja prijave
9. Upisa u trgovački (sudski) registar.

4.2. Oblici osnivanja

4.2.1. Jednostavno i kvalificirano osnivanje

Osnivanje dioničkog društva jednostavno je u onom slučaju kada se cjelokupni iznos temeljnog kapitala uplaćuje samo u novcu, pri čemu se mora uplatiti nominalni iznos dionice i ne moraju se ispunjavati nikakve dodatne pretpostavke i uvjeti. Kod jednostavnog osnivanja nema posebnih pogodnosti, nema naknade troškova osnivanja društva ili ulaganja stvari, odnosno prava u društvu.

Naprotiv tome, osnivanje se smatra kvalificiranim ukoliko se posebnim sporazumom među osnivačima utvrde posebne pogodnosti za jednog dioničara ili treću osobu ili se utvrdi da će se troškovi osnivanja društva nadoknaditi dioničarima ili trećim osobama, ili se ulažu, odnosno preuzimaju stvari ili prava.

Posebne pogodnosti koje su dane jednom dioničaru ili nekoj trećoj osobi moraju se izričito navesti u statutu društva, kao i ime osobe kojoj je ta pogodnost dana. Posebne pogodnosti najčešće se sastoje u nekoj imovinskoj koristi ili u nekom pravu. Odredbe o posebnim pogodnostima, troškovima i naknadama mogu se u statutu promijeniti tek nakon pet godina od dana upisa društva u trgovački registar.

4.2.2. Simultano osnivanje

Dioničko društvo osniva se simultano preuzimanjem svih dionica, usvajanjem i potpisivanjem statuta te izjavom osnivača da osnivaju dioničko društvo. Simultano osnivanje dioničkog društva postoji samo u slučaju kada se sve pretpostavke osnivanja ispune istodobno, odnosno u jednoj fazi. Društvo je osnovano upisom u trgovački registar.

Statut društva usvaja se izjavom osnivača koju daju u ispravi koja se sastavlja kod javnog bilježnika. Davanjem izjava osnivača i preuzimanjem svih dionica nastaje predpodružstvo. Dionice se mogu uplatiti u novcu ili ulaganjem u stvari ili prava.

Osnivači imenuju članove prvog nadzornog odbora i revizora osnivanja u ispravi koja se ovjerava kod javnog bilježnika. Revizor se imenuje za prvu poslovnu godinu, odnosno za njezin preostali dio. Nadzorni odbor se imenuje najdulje za vrijeme do održavanja prve glavne skupštine, koja odlučuje o njihovom radu u prvoj poslovnoj godini. Odnosno njezinom preostalom dijelu. Članove uprave imenuje nadzorni odbor.

Nakon provedenih svih radnji, osnivači moraju podnijeti izvješće o osnivanju, kako bi na temelju toga članovi uprave i nadzorni odbor mogli izvršiti reviziju osnivanja. Redovnu reviziju osnivanja obavljaju članovi prve uprave i prvog nadzornog odbora, a imenuje ih registarski sud. Bez izvješća o reviziji društvo se neće moći upisati u trgovački registar jer je izvješće obavezan prilog uz prijavu za upis.

4.2.3. Sukcesivno osnivanje

Društvo se osniva sukcesivno kada dioničari usvoje statut, ali preuzmu samo dio dionica, a za preostali dio dionica upute javni poziv (prospekt) za upis dionica, tako da se te dionice upisuju na temelju tog poziva.

Statut se usvaja na jednak način kao i kod simultanog osnivanja, a društvo je osnovano upisom u trgovački registar.

Dakle, nakon što usvoje statut i preuzmu dio dionica osnivači raspisuju javni poziv, odnosno prospekt. Osnovni razlog raspisivanja javnog poziva leži u nedostatku sredstava kojim bi osnivači preuzeli i uplatili sve dionice društva pa stoga upućuju javni poziv trećim osobama da bi ostvarili potrebna sredstva.

Javni poziv za upis dionica (prospekt) mora sadržavati:

1. tvrtku, sjedište i predmet poslovanja društva koje se osniva,
2. iznos temeljnoga kapitala društva
3. broj, vrstu i, ako se izdaju dionice više rodova, rodove dionica koje se nude za upis, njihov nominalni iznos i iznos za koji se izdaju te broj, vrstu i rod dionica koje su preuzete bez javnog poziva za upis dionica,
4. dan kada je usvojen statut,
5. ime, odnosno tvrtku, prebivalište, odnosno sjedište a za fizičke osobe i jedinstveni matični broj građana osnivača,
6. mjesto gdje se upisuju dionice s napomenom da se tamo mogu razgledati statut, izvješće o osnivanju i izvješće o reviziji,
7. vrijeme početka i kraja upisa,
8. dan kada prestaje obveza upisnika ako se do tada dioničko društvo ne prijavi za upis u trgovački centar,
9. iznos koji treba uplatiti za upisane dionice prije upisa društva u sudski registar i posljedice ako se to pravodobno ne učini,
10. podatke o posebnim pogodnostima, ulozima u stvarima i u pravima, preuzimanju stvari, troškovima osnivanja, posebnim plaćanjima i naknadama,
11. način sazivanja osnivačke skupštine,
12. najveći iznos troškova osnivanja koji idu na teret dioničkog društva.

Ništav je javni poziv koji ne sadržava sve podatke koje smo prethodno nabrojali ili koji ograničava obvezu upisnika. Upisnik se ne može pozivati na to da ga upis ne obvezuje ili da je ništav, ako je dioničko društvo upisano u sudski registar, a on je

glasovao na osnivačkoj skupštini ili je kasnije kao dioničar ostvarivao pravo u dioničkom društvu ili ispunjavao obvezu prema dioničkom društvu. Prema dioničkom društvu nema učinka ograničenje koje nije sadržano u javnom pozivu za upis dionica.

Dionice se upisuju i uplaćuju sredstvima plaćanja i kod financijske institucije. Financijska institucija kod koje se obavlja upis dionica mora zainteresiranim osobama omogućiti da razgledaju statut, izvješće o osnivanju i izvješće o reviziji.

Upisnik mora potpisati tri primjerka izjave o upisu dionica (upisnica). Jedan primjerak upisnice predaje se upisniku a dva su namijenjena za potrebe društva. Ako se dionica upisuje preko punomoćnika, upisnicama koje ostaju društvu treba priložiti i punomoć.

Rok za upis dionica ne može biti dulji od tri mjeseca računajući od dana određenoga za početak roka za upis. Ako u roku iz prethodnoga stavka ovoga članka nisu upisane i u skladu s prospektom uplaćene sve dionice, osnivači mogu u roku od 15 dana po proteku toga roka sami upisati ili preuzeti dionice koje nisu upisane. Ako osnivači u tom roku ponuđene dionice ne preuzmu ili ih ne upišu i ne uplate u skladu s prospektom, smatra se da osnivanje nije uspjelo, a osnivači moraju u narednih 15 dana novim oglasom pozvati upisnike da podignu uplaćene iznose. Osobe koje su dale ulog u stvarima ili pravima ili su preuzele dionice, a da ih nisu upisale na temelju prospekta mora se upozoriti da preuzmu ono što su uplatile ili uložile u dioničko društvo čije osnivanje nije uspjelo.

Ako se neko od plaćanja koja dospijevaju prije upisa dioničkog društva u sudski registar ne obavi na vrijeme, osnivači mogu preuzimanje ili upis dionica proglasiti nevaljanim a dionice mogu preuzeti oni sami ili netko treći. Uplate ranijih upisnika ili preuzimatelja dionica pripadaju dioničkom društvu. Ako upis dionica uspije, osnivači moraju u roku od 15 dana po proteku roka za upis dionica koji je određen prospektom rasporediti dionice upisnicima. Ne smiju ih rasporediti onim upisnicima za koje neki od osnivača zna da nisu sposobni za plaćanje. Svaki upisnik dionica ima kod financijske institucije koja je provodila upis pravo uvida u popis iz kojega je vidljivo koliko je dionica koje vrste i roda bilo upisano i koliko ih je raspoređeno pojedinom upisniku. U popisu mora se upisnicima kojima nije raspoređena nijedna dionica ili im nisu raspoređene sve dionice koje su upisali dati naputak da podigne previše uplaćene iznose.

Uprava dioničkog društva može raspolagati s uplatama za dionice nakon što se dioničko društvo upiše u sudski registar. Na teret temeljnoga kapitala dioničkog

društva ne mogu se plaćati posebne naknade, povrati plaćanja i nagrade. Osnivači ne mogu raspolagati s uplatama za dionice.

(http://www.poslovniforum.hr/info/dionicko_drustvo_1.asp, 27. Svibanj, 2015.)

4.3. Upis u trgovački registar

Nakon završenog postupka osnivanja društva, društvo se mora upisati u trgovački registar jer prije provedenog upisa u isti, društvo ni ne postoji, stoga se prije upisa ne mogu prenositi prava sudjelovanja u društvu niti izdavati dionice. Sve dionice izdane prije upisa su ništavne, a osnivači solidarno odgovaraju imateljima za štetu koja im je počinjena izdavanjem dionica.

Prijavu za upis u trgovački registar podnose članovi uprave i nadzornog odbora. U prijavi za upis mora se navesti:

- Tvrtka, sjedište i predmet poslovanja društva
- Iznos za koji su izdane dionice
- Ukupni iznos uplate za izdane dionice i način uplate
- Članove uprave i nadzornog odbora, njihovo prebivalište i matični broj građana.

Ukoliko sud utvrdi da je osnivanje provedeno uredno, upisat će društvo u trgovački registar. U registar se upisuju tvrtka, sjedište, predmet poslovanja društva, visina temeljnog kapitala, dan usvajanja statuta, imena članova uprave i nadzornog odbora s naznakom njihova prebivališta i JMBG-a, kao i njihova ovlaštenja za zastupanje, te trajanja društva.

Osim podataka koji se upisuju u trgovački registar, moraju se navesti i svi podaci o nominalnim iznosima dionica, njihovom broju, rodu i vrsti, sve posebne pogodnosti kao i ulaganje i preuzimanje stvari ili prava, tvrtku i sjedište odnosno ime i prebivalište i JMBG osnivača te ime, prebivalište i JMBG članova prvog nadzornog odbora.

Trgovački registar je javna knjiga i svi upisani podaci su javni te svatko može zatražiti uvid u iste, a da pritom nije dužan dokazivati pravni interes.

5. ORGANI DIONIČKOG DRUŠTVA

Dioničko društvo mora imati određena tijela putem kojih će moći djelovati kao pravna osoba. Zakonom je propisano da dioničko društvo mora imati upstavu, nadzorni odbor i glavnu skupštinu i bez tih tijela ne može postojati.

Upravljanje dioničkim društvom tako je određeno ponajprije stoga što primarni interes dioničara nije upravljanje svakodnevnim poslovima društva ni kontrola njegova poslovanja. Njihov je najvažniji interes ostvarivanje dividende kao dobiti od društva, odnosno od svog uloga.

5.1. Ustroj dioničkog društva

U dioničkom društvu ovlasti imaju organi, a ne članovi društva. Članovi društva, odnosno dioničari, mogu, ali i ne moraju biti članovi organa društva, a glavna skupština je jedini organ u kojemu oni ostvaruju svoja upravljačka prava.

Dioničko društvo je ustrojeno tako da njegove organe čine uprava, nadzorni odbor i glavna skupština, kao što je već i navedeno. Zakon o trgovačkim društvima ne polazi od hijerarhijskog odnosa tih organa nego im u funkcionalnom smislu daje različite zadatke.

Uprava je sama odgovorna za rad društva dok nadzorni odbor ima nadzornu funkciju, ali i ovlast postavljanja i razrješenja uprave. Glavna skupština bira članove nadzornog odbora, odlučuje o davanju razrješnice njima i upravi, postavlja revizora i može odlučivati o financijskim izvješćima, odlučuje o upotrebi dobiti te o bitnim pravnim pitanjima glede statusa društva, ali može odlučivati i o pitanjima posloводства, no samo ako to od nje zatraži uprava.

U dioničkom društvu odnosi se mogu urediti na dvije razine i to statutom i ugovorom dioničara. Način rada organa može se urediti i poslovnica o njihovu radu. Društvo mora imati samo statut, dioničari ili samo neki od njih slobodno oslućuju hoće li sklopiti sporazum o nekim pitanjima djelovanja u društvu, a o tome hoće li imati poslovnik slobodno odlučuju organi društva.

5.2. Uprava

Uprava je organ društva koji zastupa društvo te vodi svakodnevno, tekuće poslovanje društva. To je središnji organ upravljanja i djeluje potpuno samostalno.

Društvo ne može niti nastati bez uprave jer se članovi uprave i nadzornog odbora moraju navesti u prijavi za upis u trgovački registar.

Upravu (predsjednika i članove uprave) imenuje nadzorni odbor. Mandat članova uprave određuje se statutom, ali ako ta odredba u statutu nedostaje, o mandatu uprave odlučit će nadzorni odbor posebnom odlukom. Nadzorni odbor imenuje upravu za razdoblje od najviše pet godina, a nakon isteka mandata nadzorni je odbor dužan imenovati novu upravu. Nema zapreke da se ponovno imenuju iste osobe, ali se statutom može propisati ograničenje broja mandata.

Upravu čine izvršni organi društva – jedan ili više direktora. Broj članova uprave mora se odrediti statutom. Ako uprava broji više članova, nadzorni će odbor između njih odabrati predsjednika uprave (predsjednika uprave ne može birati sama uprava, to uvijek čini nadzorni odbor). Predsjednik uprave je ujedno i vodeći direktor samog društva (npr. direktor društva, generalni direktor).

Da bi neka osoba bila članom uprave, nije nužno po Zakonu da je i dioničar toga društva, ali takav se uvjet može predvidjeti statutom. Članovi uprave mogu biti samo poslovno potpuno sposobne fizičke osobe. Ne traži se da član uprave ima hrvatsko državljanstvo, međutim i ta se mogućnost može isključiti statutom.

Uprava vodi poslove društva samostalno i na vlastitu odgovornost, zastupa društvo u poslovima, pred sudom i drugim organima te preuzima obveze u ime i za račun društva. Uprava u donošenju odluka nije vezana za upute nekih drugih organa društva niti je dužna provoditi odluke glavne skupštine koje bi zadirale u vođenje poslova društva.

Ukoliko se uprava sastoji od više članova, odnosno ima više direktora, tada će oni poslove voditi isključivo zajedno. To ponajprije znači da će uprava moći djelovati samo ako su se s nekom odlukom suglasili svi članovi uprave. Međutim, statutom se mogu predvidjeti i neke druge većine za donošenje odluka, primjerice obična ili kvalificirana.

Uprava djeluje na temelju poslovnika o radu uprave koji u načelu donosi nadzorni odbor, ali ako po statutu donošenje poslovnika ne ulazi u nadležnost nadzornog odbora, uprava je ovlaštena sama donijeti svoj poslovnik. U tom slučaju, odluka o usvajanju poslovnika mora biti donesena jednoglasno.

Članovi uprave moraju voditi poslove društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika i čuvati poslovnu tajnu društva. Ukoliko dođe do povrede obveza,

članovi uprave odgovaraju kao solidarni dužnici. U tom slučaju, u postupku društva protiv članova uprave, društvo će zastupati nadzorni odbor. (Barbić et al, 1996.)

5.3. Nadzorni odbor

Nadzorni odbor organ je društva koji nadzire poslovanje društva i utvrđuje je li ono u skladu sa zakonom i statutom društva. On je obvezan organ društva i ne može se ukinuti niti zamijeniti nekim drugim organom niti statutarnim odredbama ili odlukom skupštine.

Broj članova nadzornog odbora određuje se statutom, a ovisi o iznosu temeljnog kapitala društva koji je upisan u sudski registar. Određivanje broja članova nadzornog odbora zadaća je glavne skupštine koja prilikom donošenja statuta o tome odlučuje.

Nadzorni odbor ima najmanje tri člana. Statutom se može odrediti i veći broj članova nadzornog odbora s time da njihov broj mora biti neparan. Tako nadzorni odbor dioničkih društava čiji temeljni kapital iznosi do 3 milijuna DEM izraženo u valuti Republike Hrvatske može imati najviše 9 članova, do 20 milijuna najviše 15 članova, a preko 20 milijuna do 21 člana.

Članom nadzornog odbora može biti svaka potpuno poslovno sposobna fizička osoba. Nije nužno da član nadzornog odbora ujedno bude i dioničar dioničkog društva ili zaposlen u istom društvu, kao što Zakon ne zabranjuje ni osobama koje nemaju državljanstvo Republike Hrvatske da obavljaju funkciju člana nadzornog odbora.

Zakon izričito propisuje osobe koje ne mogu biti članovima nadzornog odbora, ponajprije zbog nespojivosti funkcija koje obavljaju. Tako članom nadzornog odbora ne mogu biti:

1. Članovi uprave istog društva
2. Osobe koje su članovi nadzornog odbora u deset društava
3. Članovi uprave zavisnog društva u nadzornom odboru vladajućeg
4. Član uprave onog društva kapitala u čijem se nadzornom odboru nalazi član uprave društva čiji se nadzorni odbor imenuje
5. Osoba koja prema odredbama Zakona ne ispunjava uvjete za članove uprave.

Članove nadzornog odbora u načelu bira glavna skupština i to običnom većinom, ako statutom nije određena druga većina. Statutom se može odrediti i dodatno ispunjenje nekih drugih uvjeta, primjerice suglasnost dioničara određenog roda.

Statutom se može predvidjeti da određeni dioničari imenuju određeni broj članova nadzornog odbora. Kada je tako propisano posebnim zakonom, u statutu se određuje broj članova nadzornog odbora koje biraju zaposleni. Pravo imenovanja članova nadzornog odbora mogu imati samo određeni dioničari ili svakodobni imatelji određenih dionica. Imateljima određenih dionica može se statutom dati pravo da imenuju članove nadzornog odbora ako njihove dionice glase na ime i ako je za prijenos tih dionica potrebna suglasnost društva. Takve dionice ne čine poseban rod dionica. Dioničari mogu u nadzorni odbor imenovati najviše jednu trećinu članova odbora. Ne mogu se izabrati zamjenici članova nadzornog odbora.

Ako u nadzornom odboru nedostaje broj članova potreban za to da bi se u njemu mogle donositi odluke, članove koji za to nedostaju imenovat će sud na zahtjev uprave nekoga člana nadzornog odbora ili dioničara. Uprava je dužna uputiti zahtjev sudu bez odgađanja, osim ako se ne očekuje da će se broj članova nadzornog odbora na vrijeme popuniti do naredne sjednice toga odbora.

Članovi nadzornog odbora biraju se, odnosno imenuju najviše na četiri godine i mogu biti ponovno birani, odnosno imenovani.

Glavna skupština može opozvati člana nadzornog odbora i prije isteka mandata za koji je izabran. Za odluku o tome potrebna je većina od najmanje tri četvrtine od danih glasova. Statutom se može odrediti da je za to potrebna veća većina a može se zahtijevati i ispunjenje dodatnih pretpostavki. Imenovanoga člana nadzornog odbora može u svako doba opozvati onaj tko ga je imenovao i zamijeniti ga drugom osobom. Ako više nisu ispunjene pretpostavke za imenovanje člana nadzornog odbora koje su određene statutom, glavna skupština može imenovanoga člana opozvati običnom većinom glasova.

Sud će na zahtjev nadzornog odbora opozvati člana toga odbora ako za to postoji važan razlog. O postavljanju zahtjeva nadzorni odbor odlučuje običnom većinom glasova. Ako se radi o članu koji je imenovan u nadzorni odbor, zahtjev sudu mogu postaviti i dioničari koji imaju dionice čiji ukupni nominalni iznos čini najmanje jednu desetinu temeljnoga kapitala društva.

Član nadzornog odbora ne može biti istovremeno i član uprave, trajni zamjenik člana uprave, prokurist ni punomoćnik društva.

Nadzorni odbor može najviše za vrijeme koje unaprijed odredi, ali ne više od godinu dana, neke svoje članove imenovati za zamjenike članova uprave koji nedostaju ili koji nisu u mogućnosti obavljati svoju funkciju. Nadzorni odbor tako može ponovno imenovati svoje iste članove s time da njihov mandat ne traje više od godinu dana. Za vrijeme dok obavlja

posao u upravi društva član nadzornog odbora ne može obavljati funkciju člana nadzornog odbora. Za tako imenovane zamjenike člana uprave ne vrijedi zabrana iz članka 248. Zakona o trgovačkim društvima.

Uprava mora svaku promjenu u sastavu nadzornog odbora bez odgađanja objaviti onako kako se objavljuju priopćenja društva i o tome izvijestiti registarski sud.

Nadzorni odbor nadzire vođenje poslova dioničkog društva. Nadzorni odbor dioničkog društva može pregledavati i ispitivati poslovne knjige i dokumentaciju dioničkog društva, blagajnu, vrijednosne papire i druge stvari. U tu svrhu odbor može koristiti pojedine svoje članove ili stručnjake. Nadzorni odbor podnosi glavnoj skupštini pisano izvješće o obavljenom nadzoru. U izvješću dužan je posebno navesti djeluje li društvo u skladu sa zakonom i aktima društva te odlukama glavne skupštine, jesu li godišnja financijska izvješća napravljena u skladu sa stanjem u poslovnim knjigama društva i pokazuju li ispravno imovinsko i poslovno stanje društva te stav koji ima o prijedlogu uprave glede dobiti i pokrića gubitka u društvu. Članovi koji se ne slažu s nekim dijelom izvješća ili s izvješćem u cjelini dužni su u pisanom obliku dostaviti glavnoj skupštini svoje primjedbe. Nadzorni odbor može sazvati glavnu skupštinu dioničkog društva. On to mora učiniti kada je to potrebno radi dobrobiti društva. Odluku o tome nadzorni odbor donosi običnom većinom glasova.

Vođenje poslova dioničkog društva ne može se prenijeti na nadzorni odbor. Statutom ili odlukom nadzornog odbora može se odrediti da se određene vrste poslova mogu obavljati samo uz suglasnost toga odbora. Odbije li nadzorni odbor dati suglasnost, uprava može zatražiti od glavne skupštine da ona dade potrebnu suglasnost. Glavna skupština donosi odluku o davanju suglasnosti s većinom od najmanje tri četvrtine od danih glasova. Statutom se može odrediti da je za to potrebna veća većina a može se zahtijevati i ispunjenje dodatnih pretpostavki.

Nadzorni odbor iz reda svojih članova izabire predsjednika i najmanje jednog njegovog zamjenika. Uprava mora izvijestiti registarski sud o tome tko je izabran predsjednikom i zamjenikom predsjednika nadzornog odbora. Zamjenik predsjednika ima prava i obveze predsjednika samo onda ako je ovaj spriječen u obavljanju svoje funkcije.

O sjednici nadzornog odbora vodi se zapisnik kojega potpisuje predsjednik. Svakome članu nadzornog odbora mora se na njegov zahtjev zapisnik dati na uvid.

Nadzorni odbor može imenovati komisije radi pripreme odluka koje donosi i nadzora njihova provođenja. Komisije ne mogu odlučivati o pitanjima iz nadležnosti nadzornog odbora.

Svaki član nadzornog odbora ili uprave može uz navođenje razloga i svrhe zatražiti da predsjednik sazove sjednicu odbora. Sjednica se mora održati unutar roka od 15 dana od kada je sazvana.

Ako se ne udovolji zahtjevu barem dvojice članova nadzornog odbora ili uprave za sazivanjem sjednice, podnositelji zahtjeva mogu je uz priopćenje dnevnoga reda i sami sazvati. Sjednice nadzornog odbora treba u pravilu sazivati jednom tromjesečno, a mora ih se sazvati najmanje jednom polugodišnje.

Sjednicama nadzornog odbora ne mogu prisustvovati osobe koje nisu njegovi članovi ili članovi uprave društva. Na sjednicu se mogu pozvati izvjestitelji i savjetnici za pojedina pitanja o kojima se odlučuje. Članovi nadzornog odbora mogu prisustvovati sjednicama svake komisije toga odbora, iako nisu njezini članovi, ako predsjednik komisije ne odredi drugačije.

Statutom se može odrediti da u radu sjednice nadzornog odbora umjesto spriječenoga člana toga odbora prisustvuje i osoba koja nije član odbora ako od spriječenoga člana odbora dobije za to pisanu punomoć.

Ako Zakonom o trgovačkim društvima nije drugačije određeno, nadzorni odbor može donositi odluke ako su za to ispunjeni uvjeti određeni statutom. Nema li u statutu o tome odredbi, nadzorni odbor može donositi odluke ako najmanje polovina od propisanoga broja njegovih članova sudjeluje u odlučivanju.

Ako statutom nije drugačije određeno, odluke nadzornog odbora donose se većinom od danih glasova. Odsutni članovi nadzornog odbora mogu sudjelovati u donošenju odluka tako da svoj glas dadu pisanim putem. Glas u nadzornom odboru može se dati pismom, telefonom, telegrafom, telefaksom i korištenjem drugih za to podobnih tehničkih sredstava, ako se tome ne usprotivi nijedan član nadzornog odbora.

Nadzorni odbor zastupa dioničko društvo prema članovima uprave. (Barbić et al, 1996.)

5.4. Glavna skupština

Glavna skupština je tijelo u kojem dioničari ostvaruju svoja prava u društvu i u kojem se izražava volja dioničara koja predstavlja volju društva. Glavnu skupštinu čine svi dioničari društva i to dioničari svih rodova dionica zajedno. Dioničari svakog posebnog roda imaju svoju, odvojenu, skupštinu na kojoj odlučuju o pitanjima koja su važna za dioničare tog pojedinog roda dionica. Sjednice glavne skupštine održavaju se u oravilu jednom godišnje i to najčešće da bi se na skupštini razmotrilo financijsko izvješće za

protekle godinu i donijela odluka o upotrebi dobiti. Na svim sjednicama skupštine moraju biti nazočni i članovi ostalih organa društva.

Nadležnost glavne skupštine utvrđena je Zakonom i na nju se ne mogu prenijeti poslovi iz djelokruga uprave ili nadzornog odbora. Ipak, postoje slučajevi kada skupština može donijeti odluke o vođenju nekih poslova, ali isključivo na zahtjev uprave.

Glavna skupština oslučuje o izboru, razrješenju i opozivu članova nadzornog odbora, donosi odluke o financijskim izvješćima i upotrebi dobiti na temelju prijedloga uprave i pismenog izvješća te mišljenja nadzornog odbora kojom potvrđuje svoje povjerenje u njih i za buduće poslovanje.

Glavna skupština imenuje revizore društva, donosi izmjene statuta, odluke o preoblikovanju društva i statusnim promjenama te donosi odluku o promjeni temeljnog kapitala društva.

Glavnu skupštinu saziva uprava, najmanje mjesec dana prije održavanja sjednice. Uprava je dužna objaviti sazivanje skupštine u glasilu društva. Poziv mora sadržavati i dnevni red jer glavna skupština ne može odlučivati o onim točkama dnevnog reda koje nisu valjano objavljene. Skupštinu mogu sazvati i oni dioničari koji zajedno imaju 20% temeljnog kapitala, ali uz obrazloženje zašto sazivaju skupštinu.

Skupštini ima pravo prisustvovati svaki dioničar društva. Onemogućavanje prisustvovanja sjednici skupštine, jedna je od najozbiljnijih povreda prava dioničara.

Svaki dioničar ima pravo, nakon objave sazivanja sjednice, priopćiti svoje prijedloge i protuprijedloge u svezi s dnevnim redom, ali njegov zahtjev mora biti obrazložen. To se odnosi na izbore i imenovanje članova, nadzornog odbora te revizora društva.

Na sjednici glavne skupštine mora se sastaviti popis svih prisutnih da bi se na valjan način utvrdila prisutna većina, pravo sudjelovanja na glavnoj skupštini, pravo glasa, zastupljenost temeljnog kapitala i sl. Popis potpisuje predsjednik skupštine.

Svaki dioničar ima pravo biti obaviješten o poslovima društva. Stoga je uprava dužna na zahtjev dioničara dati sva potrebna obavještenja.

Skupština u načelu odlučuje običnom većinom glasova, ako Zakonom ili statutom nije određeno drugačije.

Statut društva može se promijeniti isključivo valjanom odlukom glavne skupštine, osim ako se radi o usklađivanju teksta, tada skupština može ovlastiti nadzorni odbor da izmjeni statut. Za donošenje odluke o izmjeni statuta potrebna je kvalificirana većina (tri četvrtine temeljnog kapitala zastupljenog na skupštini).

Svaka promjena statuta mora se prijaviti registarskom sudu uz potpuni (pročišćeni) tekst novog statuta, ovjeren kod javnog bilježnika. (Barbić et al, 1996.)

6. PROMJENE TEMELJNOG KAPITALA

6.1. Povećanje temeljnog kapitala

Kod osnivanja d.d.-a odlukom osnivača određuje se temeljni kapital koji se ulaže u društvo i upisuje u trgovački registar. Taj početni kapital predstavlja sredstva društva kojima ono može slobodno raspolagati, dok temeljni kapital, kakav je upisan u sudski registar, ostaje i dalje isti.

Međutim, u poslovanju društva mogu se pojaviti i situacije u kojima je potreban nov, svježi kapital, da bi društvo moglo poduzeti nove poslove na tržištu. Ta situacija zahtjeva odluku o povećanju temeljnog kapitala.

Svaka odluka o povećanju temeljnog kapitala mora biti praćena promjenom statuta društva, ali prije same promjene statuta potrebno je da glavna skupština donese odluku o povećanju temeljnog kapitala.

Temeljni se kapital može povećati na više načina:

1. Povećanjem temeljnog kapitala ulozima
2. Uvjetnim povećanjem kapitala
3. Odobrenim kapitalom
4. Povećanjem kapitala iz sredstava društva

6.1.1. Povećanje temeljnog kapitala ulozima

Osnovna karakteristika ovakvog povećanja kapitala jest ulaganje novih uloga, novca ili stvari, odnosno prava. Ovakvo povećanje ne može se postići povećanjem nominalne vrijednosti dionica. Za nove uloge moraju se izdavati i nove dionice. Određivanje iznosa za koji će se izdavati ovisi o položaju društva na tržištu, ali i o tečaju njegovih dionica na burzi te o vrijednosti imovine društva u odnosu na temeljni kapital. Što društvo bolje kotira na tržištu, njegove dionice vrijede više.

Nove dionice upisuju se jednako kao i dionice pri osnivanju.

Povećanje temeljnog kapitala, kao i odluka o povećanju, moraju se prijaviti registarskom sudu.

Povećanje temeljnog kapitala važi od dana upisa povećanja u trgovački registar.

6.1.2. Uvjetno povećanje temeljnog kapitala

Temeljni kapital se povećava uvjetno u slučajevima kada je društvo u obvezi prema određenim osobama koje imaju određena potraživanja prema društvu i koje su već društvu platile određene iznose, ali ne za dionice, tako da njihovo ulaganje u društvo nije vlasničkopravne, već obvezne prirode.

Zakon je odredio da se odluka o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala može donijeti samo u tri slučaja:

1. Radi ostvarivanja prava vjerovnika društva na zamjenu zamjenjivih obveznica u dionice i prava prvenstva kod upisa novih dionica
2. Radi priprema za spajanje više društava
3. Radi ostvarivanja prava prvenstva zaposlenih u društvu pri upisu novih dionica za ulaganje potraživanja u ovcu koja im pripadaju prema društvu na temelju prava sudjelovanja u dobiti društva.

Za donošenje odluke skupštine o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala potrebna je tročetvrtinska većina zastupljenog kapitala, odnosno veća većina ili ispunjenje dodatnih pretpostavki. U odluci o uvjetnom povećanju mora biti naveden i iznos za koji će se temeljni kapital uvjetno povećati. Taj iznos ne smije prijeći jednu polovinu temeljnog kapitala.

Kapital je uvjetno povećan tek izdavanjem dionica, a one se ne smiju izdavati prije no što se odluka o uvjetnom povećanju upiše u trgovački registar, jer se kod uvjetnog povećanja ne upisuje provedba te odluke, već samo odluka o uvjetnom povećanju.

6.1.3. Odobreni temeljni kapital

Zakon predviđa mogućnost da se statutom ovlasti uprava da u roku od najviše pet godina od dana upisa društva u trgovački registar poveća temeljni kapital, ali do određenog nominalnog iznosa (ne smije prijeći zakonski maksimum u iznosu od jedne polovine temeljnog kapitala). U tom slučaju taj unaprijed odobreni nominalni iznos povećanja kapitala čini odobreni temeljni kapital. Za donošenje takve odredbe u statutu potrebna je tročetvrtinska većina glasova zastupljenih na glavnoj skupštini.

Povećanje na temelju prethodnog odobrenja zapravo je oblik pojednostavljenog povećanja kapitala u kojem se ne prolazi kroz fazu donošenja odluke na sjednici glavne skupštine niti se odluka upisuje u sudski registar.

6.1.4. Povećanje temeljnog kapitala iz sredstava društva

Ako d.d. uspješno posluje, njegova imovina mnogo je veća od upisanog temeljnog kapitala. Dio dobiti koje društvo izdvaja (u rezerve društva, zadržanu dobit) s vremenom se povećava. Društvo zadržava veći iznos dobiti i njegova se kapitalna dobit povećava. U takvim okolnostima glavna skupština može odrediti da se izvrši tzv. Nominalno povećanje temeljnog kapitala, odnosno povećanje iz sredstava društva. Do takvog će povećanja doći pretvaranjem kapitalne dobiti, rezervi društva i zadržane dobiti u temeljni kapital. Kod ove vrste povećanja temeljnog kapitala nema novih uloga, već se samo knjigovodstveno preknjižuju navedene stavke u temeljni kapital.

Odluka glavne skupštine o povećanju temeljnog kapitala iz sredstava društva može se donijeti samo na temelju godišnjih financijskih izvješća, i to tek nakon što se utvrdi godišnji račun za poslovnu godinu koja je prethodila godini u kojoj se donosi takva odluka. Odluka skupštine mora se donijeti većinom od tri četvrtine temeljnog kapitala i mora se prijaviti registarskom sudu.

6.1.5. Smanjenje temeljnog kapitala

Temeljni kapital može se smanjivati u više slučajeva i iz više razloga. Razlozi za smanjenje uvijek leže u gospodarskoj situaciji određenog društva. Smanjenjem temeljnog kapitala izravnava se odnos kapitala i imovine koju društvo ima, tako da na taj način društvo ponovno kreće od ničtice. Takvo izravnavanje odnosa imovine i kapitala naziva se nominalnim smanjenjem kapitala. Pri smanjenju temeljnog kapitala društvo može odlučiti i da se dio uloga vrati dioničarima, a tada to zovemo efektivnim smanjenjem kapitala.

Odluka o smanjenju temeljnog kapitala mora se donijeti tročtvrtinskom većinom kapitala zastupljenog na glavnoj skupštini.

Smanjenje temeljnog kapitala može se izvršiti na tri načina:

1. Redovnim smanjenjem temeljnog kapitala
2. Pojednostavljenim smanjenjem temeljnog kapitala
3. Povlačenjem dionica.

6.1.6. Redovno smanjenje temeljnog kapitala

Redovno smanjenje temeljnog kapitala provodi se smanjenjem nominalnog iznosa dionice ili spajanjem dionica.

Smanjenjem nominalnog iznosa dionica iznos se može smanjiti ili otpisivanjem određenog iznosa zbog gubitka ako su dionice u cijelosti uplaćene, ili oslobađanjem od izvršenja ako dionice nisu još u cijelosti uplaćene. Nominalni iznos dionice može se smanjiti ispod zakonskog minimuma, odnosno ispod 100,00 kn.

Dionice se mogu spajati samo onda ako se nominalni iznos dionice više ne može smanjiti. Na taj će se način dvije ili više dionica spojiti u jednu kojoj će nominalna vrijednost ostati ista, u protivnom ne bi bilo smanjenja temeljnog kapitala.

6.1.7. Pojednostavljeno smanjenje kapitala

Ovakvim smanjenjem kapitala zapravo se nominalno smanjuje iznos temeljnog kapitala. To se postiže tako da se iznos sredstava društva izjednačuje s iznosom temeljnog kapitala, tako da iznos temeljnog kapitala odgovara stvarnoj imovini društva. Upravo zbog tih karakteristika, pojednostavljeno smanjenje kapitala može se provesti samo u slučajevima izravnavanja niže vrijednosti, odnosno pokrića gubitaka ili prijenosa sredstava u kapitalnu dobit.

Temeljni kapital ne može se pojednostavljeno smanjiti sve dok se dio kapitalne dobiti i zakonskih rezervi ne potroši tako da iznosi manje od zakonom određenih 5% iznosa temeljnog kapitala koji preostaje nakon izvršenog smanjenja. Naime, dok god postoje rezerve i kapitalna dobit u većem iznosu od minimalnih 5%, one se mogu koristiti za pokrivanje gubitka pa čak i za isplatu dividendi.

Kapital se smatra smanjenim od dana upisa odluke o smanjenju u trgovački registar.

6.1.8. Povlačenje dionica

Zbroj dionica koje je trgovačko društvo izdalo odgovara ukupnom iznosu temeljnog kapitala. Jedan od načina smanjenja temeljnog kapitala je i povlačenje dionica. Povučene dionice moraju se poništiti, a to je moguće na dva načina – prisilno ili nakon što ih je društvo samo steklo.

Prisilno povlačenje dionica moguće je samo onda ako je tako bilo određeno u prvom statutu. Statutom ili odlukom mora se izričito odrediti broj dionica koje će se povući, vrijeme u kojem će se povući, način na koji će se odrediti koje će se dionice povući i sl. U načelu, treba u cijelosti postupati prema odredbama koje važe za redovno smanjenje kapitala. Po tim odredbama društvo ne mora postupati ako su dionice dane bez naknade na raspolaganju društva ili su povučenje na teret dobiti i rezerve, pri čemu će se iznosi ostvareni povlačenjem dionica prenijeti u kapitalnu dobit.

Ova vrsta smanjenja ne odnosi se jednako na sve dioničare društva. Naime, kod povlačenja dionica neće se povlačiti sve dionice, već jedan njihov dio, pri čemu će neki dioničari ostati bez dionica, a time i bez članskih prava, dok se broj dionica i prava drugih dioničara neće mijenjati. Stoga se u statutu ili odluci mora izričito odrediti način utvrđivanja dionica koje će se povlačiti.

Za povučene dionice dioničarima će se isplatiti određena naknada i oslobodit će ih se obveze uplate uloga. Isplata će se izvršiti na teret sredstava društva, čime se zapravo i efektivno smanjuje kapital.

Smanjenje temeljnog kapitala važi od upisa odluke o smanjenju u trgovački registar.

7. PRESTANAK DIONIČKOG DRUŠTVA

7.1. Likvidacija

Likvidacija je postupak u kojem društvo prestaje kad se ispune određene okolnosti predviđene statutom ili zakonom, odnosno ako se članovi društva tako dogovore. Likvidaciju društva provode članovi uprave, a ne sud ili bilo koji drugi organ. Dužnost članova uprave je da sastave obračun stanja i diobenu bilancu, a zatim da na temelju toga podijele imovinu članovima i vjerovnicima društva te da se društvo po okončanju postupka likvidacije briše iz sudskog registra.

Razlozi za likvidaciju mogu biti sljedeći:

1. Istek vremena koji je određen statutom društva, ako je trajanje društva ograničeno na određeno vrijeme ili na ostvarivanje određenih razloga zbog kojih je društvo osnovano
2. Odluka glavne skupštine o prestanku društva, koja se mora donijeti tročetvrtinskom većinom kapitala zastupljenog na sjednici skupštine na kojoj se donosi ta odluka, ali se statutom može odrediti i veća većina (ali ne i manja), kao i ispunjenje dodatnih pretpostavki
3. Ako se pravomoćnom odlukom registarskog suda utvrdi nezakonitost upisa društva kod osnivanja
4. Ako društvo nema dovoljno imovine da iz nje podmiri troškove stečajnog postupka, sud će odbiti otvaranje stečajnog postupka, a društvo će se likvidirati u postupku likvidacije
5. Ako se, zbog obavljanja nezakonite djelatnosti ili protuzakonitog postupanja, odredi ukidanje društva odlukom suda na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, osim u slučaju kada ovlašteno tijelo društva opozove odgovornu osobu.

Dioničari imaju pravo na isplatu ostatka likvidacijske mase u skladu sa sadržajem prava koje proizlazi iz njihovih dionica. Redovni dioničari imaju pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske mase razmjerno njihovom udjelu u temeljnom kapitalu. Ako u društvu postoje povlaštene dionice koje daju pravo prvenstva pri isplati ostatka likvidacijske mase, prvo će se isplatiti ostatak likvidacijske mase imateljima tih povlaštenih dionica, a ostatak koji ostane nakon isplate dijela likvidacijske mase povlaštenim dioničarima, isplatit će se redovnim dioničarima.

Ako je prije pokretanja postupka likvidacije društvo objavilo isplatu dividende, a nije ju isplatilo, dioničari koji ostvaruju pravo na tu dividendu postaju ravnopravni vjerovnici prema društvu u postupku likvidacije s ostalim vjerovnicima društva. (Feldman et al, 1995.)

7.2. Stečaj

Stečaj se provodi u slučaju prezaduženosti i platežne nesposobnosti društva. Može se provesti na prijedlog samog društva, ali i na prijedlog vjerovnika. Stečaj postaje razlogom prestanka društva danom otvaranja stečajnog postupka, dakle danom donošenja rješenja suda da će se stečajni postupak provesti. Stečajni se postupak provodi prema odredbama Zakona o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji.

7.3. Brisanje iz sudskog registra

Brisanje iz sudskog registra najjednostavniji je način prestanka društva. RegistarSKI će sud izvršiti brisanje društva iz trgovačkog registra na prijedlog porezne uprave ili po službenoj dužnosti ako društvo tri godine za redom ne udovoljava zakonskoj obvezi objavljivanja svojih financijskih izvještaja s dokumentacijom. Sud će, prije brisanja, obavijestiti društvo o namjeri brisanja iz sudskog registra i dat će mu rok od 6 mjeseci da barem učini vjerojatnim da ima bilo kakvu imovinu. Ako društvo raspolaže nekom imovinom, provest će se postupak likvidacije, a ako nema nikakve imovine, brisat će se iz registra.

Ako se naknadno uspostavi da je društvo raspolagalo s određenom imovinom u vrijeme kada je brisano iz registra, provest će se naknadni postupak likvidacije i imovina će se podijeliti u likvidacijskom postupku.

7.4. Statusne promjene društva (pripajanje i spajanje)

Ako se društvo pripoji drugom društvu ili se spoji s drugim društvom u neko treće, novo društvo, ono prestaje postojati kao pravni subjekt. U tom se slučaju ne mora provoditi poseban postupak likvidacije ni stečaja jer imovina društva još uvijek postoji, ali je sada dio drugog društva. Vjerovnici se štite pravnim sljedništvom društava. U slučaju pripajanja, sve obveze i prava pripojenog društva prelaze na društvo kojem je pripojeno, a u slučaju spajanja društava, novo društvo je pravni sljednik obaju, odnosno svih, društava.

8. ZAKLJUČAK

Dioničko društvo je trgovačko društvo kapitala u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnom kapitalu podijeljenome na dionice. Dioničko društvo može osnovati i samo jedna osoba, odnosno društvo može imati i samo jednog dioničara.

Dioničko društvo je pravna osoba koja pravnu osobnost stječe upisom u sudski registar. Društvo odgovara za svoje obveze svom svojom imovinom, ali dioničari ne odgovaraju za obveze društva.

Temeljni akt dioničkog društva je statut. Njime se uređuje unutrašnji ustroj društva.

Temeljni kapital i dionice moraju glasiti na nominalne iznose izražene u kunama. Najmanji iznos temeljnoga kapitala je 200.000,00 kuna, dok nominalni iznos dionice ne može biti manji od 10,00 kuna. Nominalni iznosi dionica koji su veći od minimalnog nominalnog iznosa moraju glasiti na iznose koji su višekratnici broja 10.

Dionice mogu glasiti na ime i na donositelja. Dionice na ime prenose se indosamentom, a dionice na donositelja tradicijom.

Po sadržaju prava koja daju, dionice mogu biti redovne i povlaštene. Redovne dionice daju imatelju pravo glasa u glavnoj skupštini društva, pravo na isplatu dividende i pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske, tj. stečajne mase. Povlaštene dionice daju imatelju određena povlaštena prava, kao primjerice pravo na dividendu u unaprijed utvrđenom iznosu ili u postotku od nominalnog iznosa dionice, pravo prednosti pri isplati dividende, isplati ostatka stečajne mase i druga prava u skladu sa zakonom i statutom društva.

Zakonom o trgovačkim društvima predviđeno je simultano i sukcesivno osnivanje dioničkog društva. Osnivači društva su dioničari koji prihvate statut. Prijavu za upis društva podnose svi članovi uprave i nadzornog odbora, tj. svi izvršni direktori i članovi upravnog odbora.

Uprava, nadzorni odbor i glavna skupština su organi dioničkog društva. Odnos organa društva je funkcionalne prirode, a funkcija svakog organa je drugačija i jedinstvena te nespojiva s funkcijom drugog organa. Uprava vodi poslove na vlastitu odgovornost i zastupa društvo te se njeno pravo ne može ograničiti. Nadzorni odbor nadzire poslovanje društva i podnosi izvještaje skupštini o tome je li poslovanje društva u skladu sa zakonom. Glavna skupština je tijelo u kojem dioničari ostvaruju

svoja prava u društvu i u kojem se izražava volja dioničara koja predstavlja volju društva.

Prestanak dioničkog društva propisan je odredbama čl. 367 do 384 Zakona o trgovačkim društvima. Razlozi za prestanak društva su: istek vremena određenog u statutu, ako je društvo bilo osnovano na određeno vrijeme; odluka glavne skupštine kakvu se mora donijeti glasovima što zastupaju najmanje tri četvrtine temeljnog kapitala na glavnoj skupštini društva pri donošenju odluke, ako statut ne zahtjeva veći broj glasova ili ispunjenje dodatnih pretpostavka; pravomoćna odluka registarskog suda kojom se određuje brisanje društva po službenoj dužnosti; pripajanje društva drugome društvu, spajanje s drugim društvom i podjela društva razdvajanjem; odluka stečajnog vijeća o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka; otvaranje stečajnog postupka; ništetnost društva; ukidanje društva te druge okolnosti određene statutom društva.

Jean Raviart

LITERATURA

KNJIGE

1. Božidar Feldman; Sandra Obuljen: *Društva kapitala*, Faber & Zgombić Plus d.o.o., Zagreb, 1995.
2. Jakša Barbić; Vesna Buljan; Boris Porobija: *Organi dioničkog društva*, Organizator, Zagreb, 1996.
3. Ivić, Davorka: *Trgovačka društva: zbirka propisa*, Vizura, Zagreb, 2003.
4. Barbić, Jakša: *Trgovačka društva*, Consult Invest d.o.o., Varaždin, 1991.
5. Barbić, Jakša: *Trgovačko društvo i poduzeće*, u zborniku radova: Tradicionalni susret radnika u gospodarstvu, Opatija, 1994.
6. Hrvoje Tadin; Zoran Posinovec: *Priručnik za dionička društva*, HIT-Consulting, Zagreb, 1994.

WEB IZVORI:

1. <http://limun.hr/main.aspx?id=9826>
2. <http://www.moj-bankar.hr/>
3. <http://www.poslovni.hr/leksikon/dionicko-drustvo-dd-182>
4. http://knjigovodstveni-servis.actarius.hr/act/knjigovodstvo/doku.php?id=likvidacija_drustva_kapitala